

'Voorbeeldig' Canadees multiculturalisme

AUTEUR Tessie Dijkers

Veel Europese landen worstelen met integratievraagstukken. De focus in het debat is tegenwoordig dat we niet multiculturalisme, maar juist integratie moeten nastreven. In Canada wordt dit debat nog niet gevoerd. Het land heeft een hoog immigratiecijfer en mensen van verschillende culturen leven naast elkaar zonder grote etnische confrontaties. Geografiestudent Keje Schaakxs noemt Canada daarom een 'succesvol' voorbeeld van multiculturalisme. Het doel van zijn scriptie is te achterhalen waarom dit zo is.

Schaakxs neemt Vancouver als casus. Door middel van observaties in de openbare ruimte in Vancouver bekijkt hij hoe autochtonen en immigranten in het dagelijks leven met elkaar omgaan. Wat betreft de immigranten concentreert Schaakxs zich op Aziatisch-Canadezen: een grote zichtbare immigrantengroep in Vancouver.

Met name twee conclusies uit de scriptie zijn van belang. Ten eerste blijkt uit de observaties dat er niet veel contact is tussen de culturen: Vancouver is eerder een mozaïek dan een 'melting pot'. Ten tweede zien veel Canadezen vooral de economische voordelen van multiculturalisme, omdat zij afhankelijk zijn van de arbeid van de veelal hoogopgeleide immigranten en de internationale banden die zij onderhouden. Volgens Schaakxs verklaart vooral deze conclusie het harmonieuze samenleven van culturen. Deze verklaring baseert hij onder andere op gesprekken die hij met Canadezen heeft. Ook maakt hij uit literatuur op dat de houding van Canadezen tegenover multiculturalisme in slechtere economische tijden, bijvoorbeeld in de jaren negentig, al negatiever is geworden. Schaakxs stelt daarom dat het Canadese multiculturalisme instabiele wortels heeft. Immers, zal ook in Canada het debat over multiculturalisme en integratie gevoerd gaan worden wanneer de economie verslechtert? Hoewel deze conclusie kort door de bocht is, is de vraag relevant voor verder onderzoek.

Het aandeel van de literatuurhoofdstukken in de scriptie is met 26 pagina's relatief groot. Wel wordt hierin relevante informatie gegeven. In Canada is een groot deel van de immigranten hoogopgeleid. Canada kent weinig armere immigranten zoals vluchtelingen: het land is immers geen kolonisator geweest en is gelegen tussen twee oceanen en de bevriende en ontwikkelde Verenigde Staten. Dit verklaart volgens Schaakxs de grotere tolerantie tegenover vreemdelingen. Voorafgaand aan zijn analyse geeft Schaakxs een anekdotische beschrijving van de wijze waarop hij zijn onderzoek verrichtte. Het is gemakkelijk om Schaakxs gedachtegang te volgen, maar het verband met multiculturalisme is soms wel ver gezocht. Zo beschrijft hij zelfs zijn eerste ervaringen met Canadese vriendelijkheid bij de pinautomaat en gesprekken met toeristen over multiculturalisme.

Wel is zijn methode van observatie origineel en levert het een interessant beeld op van hoe Anglo- en Aziatisch-Canadezen met elkaar omgaan. Schaakxs observeert op verschillende locaties in de stad: horecagelegenheden, supermarkten, (boek)winkels, winkelcentra, parken en het openbaar vervoer. Hij maakt notities van de taal die mensen spreken, kleding en bagage die iets zeggen over hun bestemming, hun reisgezelschap en hun non-verbale gedrag. Een groot nadeel van de methode is dat observaties lastig te interpreteren zijn door een buitenstaander. Ook zijn ze deels op willekeurige plaatsen en tijdstippen gedaan; dit maakt de observaties minder betrouwbaar. Schaakxs realiseert dit zich. Hij voorziet de observaties van diepgang door veel details op te merken en kritisch te reflecteren op wat hij ziet. Zo merkt hij op dat bij de wijdverspreide 'Japadog' hotdogstands (Japanse sushi op een hotdog) een groot deel van de wachtenden in de rij Aziatisch-Canadees is. Schaakxs vraagt zich hierbij af: "Is de kwaliteit van deze hot dogs beter? Waarderen Aziatisch-Canadezen hun eigen voedsel meer dan gewone hot dogs? Of vinden ze wachten in een rij minder erg?" (p. 93).

Canadezen zien de economische voordelen van multiculturalisme

Schaakxs versterkt zijn verhaal door een interview met een bestuurder en door relevante beleidsdocumenten in zijn onderzoek te verwerken. Daarmee toetst hij de conclusies uit zijn observaties. Het is jammer dat Schaakxs niet meer interviews heeft opgenomen. De conclusies uit de observaties blijven nu mager onderbouwd. Hoe dan ook levert Schaakxs met zijn onderzoek een interessante bijdrage aan het debat over multiculturalisme. Zijn beschrijving creëert bewustzijn over de positieve kanten van multiculturalisme bij de Europese lezer. Ook zet Schaakxs relevante vraagtekens bij het de stabiliteit van het 'voorbeeldig' Canadees multiculturalisme. Wanneer in Canada net als in Europa een debat ontstaat over multiculturalisme, kan deze scriptie met zijn gedetailleerde beschrijvingen en de uitgebreide literatuurhoofdstukken dienen als nuttige bron.

Keje Schaakxs (2012) *Multicultural Society: Myth or Reality?* Masterscriptie Geography, Globalization, Migration and Development, Radboud Universiteit Nijmegen.